

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Петя Александрова, НБУ

за дисертация за присъждане на образователно-научна степен “доктор” по направление

3.5 Обществени комуникации и информационни науки

Тема на дисертацията: **„Креативните комуникации и новите медийни формати в контекста на новата екстраординарна виртуалност (Новото медийно изкуство)“**

Автор на дисертацията: **Атанас Атанасов Лозанов**, докторант на катедра

"Комуникация и аудиовизуална продукция", Факултет по журналистика и масова комуникация, СУ "Свети Кл. Охридски" с научен ръководител: доц. д-р Симеон Василев

Дисертационният труд на Атанас Лозанов се вписва в тенденцията сред докторантите на Факултета по журналистика и масова комуникация да проследяват алтернативните полета на медийната среда, което създава възможност за специфични изследвания, каквото е неговото. Дисертацията съдържа 146 страници основен текст, включващи предговор, три глави и заключение.

В увода се набелязват параметрите на темата: необходимостта от балансиран, дълбочинен и интердисциплинарен сондаж в полето на най-новите проявления на дигиталния детерминизъм, от признаването на постиженията на новото медийно изкуство и откриване на общите маркери с предходните форми видео арт и експериментално кино. Основната теза е, че „качествено, количествено и скоростно новото медийно изкуство се усъвършенства с помощта на интелигентните алгоритми, които освен естеството на изкуството и креативните комуникации променят и природата, мисленето и поведението на потребителите, като най-повлияни са „дигитално родените“. Атанас Лозанов разглежда новото медийно изкуство като спираловиден процес, който абсорбира и адаптира техниките и технологиите в своя полза и структурира многопластов пъзел от културни и социални наслоявания, ползва арсенал от митове, утопични, но и реалистични перспективи в изграждането на своята идентичност и прекроява културното наследство. То ни е представено като хибрид между комуникационен канал, среда и изразни средства, за да предизвика еволюция на съзнанието и да подложи на съмнение конвенционалните форми.

Все пак авторът посочва, че изследователският периметър се ограничава до полето на социалните науки, в частност на комуникационните и информационни науки,

въпреки интердисциплинарните подходи. Почтено той не се занимава с естетическите параметри на това изкуство, но изследва всички форми на изкуство, които са компютърно-опосредени или в които кибернетиката е съставна част от идеята: визуални проекти, музика, поезия, танц, скулптура, анимация, опити с устройства и други.

Постиженията на докторанта са в няколко посоки:

1. Въвежда и добросъвестно обяснява дефиниции и термини, които използва в настоящия труд: ново медийно изкуство: култура на ремикса, дигитални по рождение, изчислително творчество, изкуствени агенти, инфоксикация: криптомнезия, екстраординарна виртуалност, тесен, генерален и супер ИИ.
2. Осъществена връзка с познати авангардни практики от 20 век, макар лично аз не винаги да съм съгласна с формулировките му (например за кубизма като „прототипен концепт на триизмерната виртуална реалност“)
3. Извежда тезата, че експерименталните художници постепенно се сближават с търговския сектор, бумът на консуматорското превръща младото поколение творци в пазарни лидери на масовата култура, които възприемат възхода и печелят от валоризацията на популярния стил на живот
4. Излиза отвъд традиционното разделение на отделни изкуства, както и на фиксирани течения– флуидността е проследена в практиките, а не като определения, които създателите сами им дават, макар тези определения да се споменават.
5. Отбелязва все по-трудната различимост на произведенията, което създава и рискове за матрицата. Но в изчислителното творчество като флагман на съвременното изкуство вижда авторите, които са наясно с хода на времето и би трябвало да имат отговорността да бъдат пазители на познанието.
6. Разглежда видео изкуството като по природа подривно - алтернативно, бунтовно, критично, рефлексивно, маргинално, съставляващо поне 50% от същността на новото медийно изкуство.
7. От идеите на „Флукус“ и наследството на дадаизма изтегля като водещ не скандалът, а чувството за хумор. И го прилага при меметата или Image macros.
8. Вижда очевидния проблем в авторското право: най-добрите текущи модели са изградени върху огромни количества защитен с авторски права материал, който вероятно не би трябвало да се използва, особено ако е за търговски цели.
9. Доказва и трите си хипотези: че новото медийно изкуство е независимо и могъщо явление, което определя и отразява ситуационната реактивност и глобалното време; че

постига ефективна социална и културна трансформация; че са налице нови алгоритми на съзнанието при поколенията на „дигиталните по рождение“.

Сред забележките бих обърнала внимание, че редицата представители на авангарда от 20-те години на 20 век са французи или германци и съответно имената им на български не се транскрибират по предложения в текста начин: примерно Марсел, а не Маршал Дюшан, Валтер, а не Уотър Рутман и други.

Като професионално пристрастна към киното, особено ми беше интересна връзката с авангардното кино. Допада ми определението за целта му, която „обикновено е да бъде поставен зрителят в по-активно, задълбочено, дори психотично взаимоотношение с филма, да бъде потопен и съживен в светове от сънища и страхове чрез асоциативно декодиране, разчитане, и припознаване на собствените вътрешни такива, налични или измислени“. Респектирана съм от умелото разглеждане в различните му периоди, от използването на промени в терминологията – редимейд, синтезисен език, изнамерени кадри, структурен филм. Тук бих направила една забележка към автора – разбирам, че предвид темата му той изтъква в авангардния филм само онези елементи, които съдържат техническо новаторство. Но така отпадат всички други, които са бунтарски и експериментални на идейно ниво, макар и традиционно заснети – класически пример е „Андалуското куче“ на Луис Бунюел и Салвадор Дали. Те са в синхрон с това, което говори за работите на Пайк и Востел като „най-радикалната художествена практика, тъй като именно тези артисти „шокират буржоазната общественост“ със своите силно провокативни действия.“

Сред тезите, които бих дискутирала с докторанта, е тази на безкритично приемане на новото медийно изкуство. То „не подлежи на пряко подчинение, не се лимитира до формите, защото модифицира съществуващото според усещането на авторите за приписване, мимикрия и сугестия на човешки атрибути, променя средата и дори си противоречи с времето навън, отдава поклон, преди да разбие пространството и да хвърли сянката на новолунието в изкривена гримаса. Новото медийно изкуство има променлива дефиниция, притежава силата да формира общественото мнение, да селектира пазителите на входа, но и да бъде флагман на трансхуманистичния авангард...“ Това са манифести в стила на футуризма от преди век, чиято крайност ги превръща в спорни.

Затова и имам два въпроса към Атанас Лозанов:

- Вие виждате „фундаменталната мисия на тази нова епоха на сътрудничество между Човек и умна машина като антидотът на деноминацията на естествения

интелект.“ Доколко във вашия докторантски труд вие (Човекът) си сътрудничите с изкуствен интелект (умната машина)?

- Прави ми впечатление специфичният език, на който е написан текстът - едновременно "изчислителен" и по своему поетичен, някак стилово нееднороден, леко патетичен в духа на манифестите. Езикът сам по себе си е творчество. Доколко в този текст той е продукт на ИИ творчеството като „способност на човека и ИИ да съжителстват и създават, като се възползват взаимно от силните страни на другия“?

Заключение.

Атанас Лозанов покрива минималните национални изисквания за публикации на научни текстове. Все пак обръщам внимание, че и петте посочени публикации по темата са в издания само на Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ. В този смисъл препоръчвам на автора по-голяма активност извън рамките на своя университет.

Смятам дисертацията с нейните изводи, тези, примери и анализи, взети в тяхната съвкупност, за смислен, провокативен и интересен текст. Затова предлагам на членовете на научното жури **на Атанас Лозанов да бъде присъдена образователно-научна степен “доктор” по направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки.**

София, 25 юли 2023

**С уважение:
проф. д.н. Петя Александрова**